

החזרת אוס-חשיבה תשלול מצה"ל את המערכת המשוכללת ביותר שצפתה לתוך מצרים

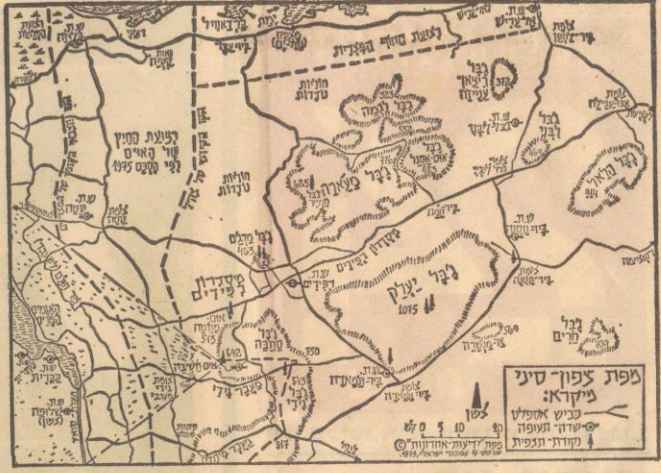
במיסגרת השלב הבא של נסיגת צה"ל מסיני, תחזיר ישראל למצרים את האיזור שבו הוקמו מערכות האתראה המתוחכמות ביותר במזרח-התיכון

כ-100 ק"מ לערך מתעלת-סואץ. זהו גם המרחב החשוב ביותר מבחינה אסטרטגית במערב-סיני, שצורתו כפרו דורי, המשתרע על ציד מזרח-מערב, ומישטחי — זיפלתים ועבירים לטנקים ולרכב.

מצפון לפרוודור רפידיס (ביר-נגאפה) מתנשא ג'בל-מעארה עד ל-776 מ'. צפונה-מערבה מהמיתחם, מתפשטות למלוא האופק החוליות-ההונבות, רובן — דינורית-נודדות, ועבירות לרכב קרבי מפוקפקת. מדרום למיתחם הפרוודורי, חוסם ג'בל-יעלק (1075 מ') את הגישה, ואילו מדרום-מערב פורצות הגבעות של אוס-מח'סה וג'בל-סחבה, המהוות את הדרום-ההר הצפוני, של גוש ג'בל-גידי (843 מ') וג'בל-חיטאן (817 מ'), שבי מרדוניהם הצרים הנפתלים עוברים מעברי-גידי רי-מיתלה לעבר אגפה הדרומי של תעלת-סואץ.

— מאת עמיהוד ישראלי —

הפינוי הצפוי של צה"ל מסיני ורפידיס, על מחנותיו ומיתקניו, נמצא כבר בחילוך נכון: משאיות, ענק, מישטחי-גרר ומנופים אריריים מעמיסים את המיב"נ עם הטרומויים, "האשקוביות", ופניהם מועדות מזרחה. מרחב רפידיס הינו המיתחם האחרון, שבידי צה"ל, המיוקד במובלעת-מקומרת כלפי מצרים, מהלך של

● מפת איזור אוס-חשיבה שתינתן לצה"ל

בנייה אינטנסיבית

על חיוניותו של פרוודור רפידיס עמדו לראשונה כוחות-צה"ל בזמן מיבצע קדש, 1956. בשלב הראשון והשני של המיתקפה, פרץ צה"ל דרך צימתות ג'בל-ליבני וביר אל-חמה, והגיע לפרוודור רפידיס ב-1 לנובמבר 1956. מכאן נפתחה, למעשה, הדרך לעבר תעלת-סואץ, מול רוחב אסמאעיליה. לאחר פינוי סיני החלו המצרים בבנייה אינטנסיבית של מחנות צבא ומסלולי-טיסה במרחב רפידיס. שדה-התעופה של ביר-נגאפה שימש כבסיס קדימי מרכזי לחיל-האוויר המצרי ערב מלחמת ששת-הימים. זכור עדיין ביקורו של נאצר בבסיס זה התרברבו כלפי ישראל. ואולם בשלוש השעות הראשונות למלחמת 1967, השמיד חיל-האוויר הישראלי כתרסר מטוסי-קרב ומסוקים מצריים שחנו במינחתי רפידיס. צה"ל שיפר את שדה-התעופה והר-חיבו וכן התקיפו לנחיתת ענקי, "בווינג-707" ולהראתם גם בלילות באמצעות מערכות-תאורה מסלוליות, כי מקובל בנמלי-האוויר הבינלאומיים.

בסיסי רפידיס ומינחתי הופעלו ע"י חיל-האוויר הישראלי במיוחד במלחמת-ההתשה, שהתנהלה בשנים 1969—1970, לצרכי תקיפת סוללות-הטילים באיזור ה-תעלה וכן לתקיפות-העומק האוויריות במצרים. תישלר בת המחנות המיתקנים של רפידיס שימשה כמוקד הלוגיסטי והמינהלי של צה"ל למרכז סיני ולמערבו וכמיתחם היערכות ראשי לשריון ולארטילריה. באגפו המערבי, נשלט מיסדרון-רפידיס ע"י ג'בל-מרג'ס (436 מ') וג'בל-מח'סה (513 מ'), שלמרגלותיהם פנינים מערבה צירי הרוחב הבלעדיים של מרכז-סיני לעבר צומת-טסה ואסמאעיליה וכן לעבר ציר-הח"ם והתעוים לשעבר, מול האגם המר-הגדול. מאז הסכם-ההפסקה השני (1975) נערך צה"ל לאורך הציר האירכי מבירת-מאדה, למרחב רפידיס, וצפונה — בואכה כביש רפידיס — ימת ברדאויל.

מערך תתי-קרקעי

דרומית-מערבית מתישלוות רפידיס, כ-40 ק"מ בקראווירי מקצהו של האגם המר-הקטן, הוקם המערך התתי-קרקעי הסודי ביותר של צה"ל בפרוס שנות ה-70. רכס אוס-חשיבה סוגר על-מעבר הגידי באגפו הצפוני-מערבי, כ-5 ק"מ מפינת גידי-המערבית. באגפו ה-מזרחי של רכס זה מתנשאים הגבהים עד לכ-750 מ'. פיטגת אוס-חשיבה המערבית (642 מ') מתנשאת במת-לולים וקופים מעל האגן-השטח החולי של האבוס הדרומי של תעלת-סואץ. במיתחם זה השקיעה מדינת ישראל הון-עתק, כדי להתקין מרכז ריגול ושיבוש אלקטרוני, לפי ההגדרה המצרית, החולש על כל המרחב הדרומי-מרכזי של תעלת-סואץ ומבוא-מצרים, ובכללו — מאסמאעיליה ומחנותיה בצפון ועד לג'בל-עתקה השפלות שמצפון וממערב לעיר סואץ שבדרום. ליד מערכת החישה האתראה, הכולטים ביער של אנטנות וארובות-אווירי, הנחשבים למתוחכמים ביותר במזרח-התיכון, הוכשר גם מינחת למטוסים ולמסוקים. במלחמת יום-הכיפורים מילאה אוס-חשיבה תפקיד ראשון במעלה במהלך אכונת הלחימה, היצבר-המידע וניתוחו. לא ייפלא, איפוא, שהצבא המצרי ניסה בכל עוז להרוס את המערכת כבר בשלבי הלחימה המוקד-דמים, הן ע"י ריקוט ממטוסים, הן ע"י שילוח טילי-פרוג"ו, ו"קלט", והן ע"י הנחתת יחידות-קומנדו ממסר-קום, שהיו אמורות להשתלט על המיתחם התתי-קרקעי ומיתקניו. אם מוצב-החרמון כונה בשעתו, העיניים של המדינה, הרי שקליחומר לגבי אוס-חשיבה. אולם בניגוד למוצב-החרמון, לא נפלה אוס-חשיבה בידי האויב והמשיכה לתפקד בחיוניות גם לאחר מלחמת יום-הכיפורים.

סלע-מחלוקת

בדיונים על הסכם-ההפסקה השני בנינו (1975), תבעו המצרים בכל תוקף את פינוייה של אוס-חשיבה. מערך זה היה לסלע-מחלוקת, שאיים לפוצץ את הדינ-נים וההתמקחות, לבסוף הוסכם על הכללת המיתחם ברצועת-החייץ של האו"ם. בדומה להכללת מעברי גידי ומיתלה, וכן על התקנת מיתקן אתראה מצרי ב-

מטוסים, הנעים לנקודות ההמראה בשדות-התעופה בי-
מצרים, בואכה קאהיר.

בין שאר המערכות במיתחם — מצויות מצלמות
אינפרא-אדום, הסורקות וקולטות תנועות חיילים ליי-
ליות על צירי תנועה ושבילים. חיישנים-תהודתיים
(אקוסטיים), אנטנות מיוחדות דמויות-צלחת ומיתקני-
גילוי סייסמיים קולטים ומאתרים תנועות כלי-רכב ו-
רטטים. חיישנים-מגנטיים מתריאים על התקרבותם של
כלי-נשק מתכתיים באורח אוטומטי, כולל תותחים,
טנקים וכיו"ב. מקגרות מערביים העריכו בשעתו, כי לשם
הפעלת המיכלול באום-ח'שיבה יש צורך ב-100 אנשי
מודיעין ואלקטרוניקה לכל היותר. מערך ההגנה על
המיתחם מכיל, לפי אותם מקורות, יחידות קומנדו
המוזנקות במסוקים לעבר האיזורים המותראים וה-
חשודים.

למעשה, נותרו מערכיה של אום-ח'שיבה עד היום
בחזקת אחד הסודות הכמוסים ביותר של צה"ל. היסול
המיתחם ומיתקניו והעתקתם לנגב — ישלול מצה"ל את
המערכת המשוכללת ביותר שצפתה עמוקות לתוך
מצרים והתריאה על מהלכי צבאה. פינוי מיסדרון רפיי-
דים ומחנותיו יחסל את האופציה הלוגיסטית וההתקפית
של צה"ל להבקעה מהירה לעבר התעלה.

האם קרבנות אלה, שישראל תעלה בקרוב על מיזבח-
השלום, אכן ייטיבו עימה? כל התחזיות נשארות בגדר
של תקוות ומישאלות לעתיד. לרוע המזל, אין תשובות
חד-משמעיות לשאלות הגורליות.

סמוך לג'בל-גידי וכינון תחנת-אתראה אמריקנית במרכז
רצועת-החייץ. במהלך המו"מ המייגע הוברר, כי צה"ל
התקין במיתחם אום-ח'שיבה שלוש מערכות תיפקודיות
של מיתקני-אתראה: מערכת מכ"ם משוכללת לצרכי
הנחיית מטוסים וניווטם; מערכת אלקטרונית מיוחדת
לשליטה ולפיקוד מרכזי מרוזק ומערכת אלקטרונית
סבוכה לצורכי מודיעין.

כתבי-עת בעלי-מוניטין במערב, פירסמו פרטים על
מיקצת מפעלולי שלוש המערכות הללו. טווח-הסריקה
של אום-ח'שיבה נאמד בראדיוס של 150 ק"מ, היינו
עשרו! ק"מ בעומקה של מצרים מערבית לסואץ. המע-
רכת הותקנה בשנת 1969 ועידכנה ושיכללה את אבי-
זריה בשנות ה-70. למעלה מ-30 מיליון דולר הושקעו
בה רק בשנים 1973—1975.

סוד כמוס

לפי אותם מקורות, מגיעה מערכת האתראה האווי-
רית לטווח של 160 ק"מ והיא מודדת בדייקנות מירבית
את גובהם ומהירותם של מטוסים מתקרבים. המימצאים
מועברים אל תריסר מסכי-תצוגה, המעדכנים את יחידות
האוויב לעומת יחידות צה"ל. בנוסף לכך, הותקנו באום-
ח'שיבה חיישני-טמפרטורה רגישים ביותר, על-קר-
קעיים, הקולטים פליטות-חום של מנועי-סילון של